

Ville, vakre Svalbard

Svalbard ligger knappe 130 mil fra Nordpolen og det merkes. Her finner du real villmark, og et landskap der mennesker lever på naturens vilkår.

Tekst: **Hélène Lundgren** / Foto: **Felix Oppenheim**

ISVANN: Kalde farvann på vei mot Monacobreen.

Longyearbyen inngir unektelig en viss Vill Vestfølelse, med sine barske menn, barer, børser og oppstilte snøscootere som en slags erstatning for nybrottsidens hester.

Scooterne har store plasthylstre for våpen. For å bevege seg fritt i naturen her, bør man kunne håndtere et gevær.

Det er først på selve reisen mot Svalbard jeg for alvor innser hvor langt nord øygruppen virkelig ligger. Fra Oslo tar det drøyt tre timer med fly. Vi lander mitt på natten, men på sensommeren, så det myke dagslyset har bare blitt en anelse mattere i glansen.

Bakken er delvis dekket av polarull, som likner tjukke, hvite bomullstufser. Den lave vegetasjonen har begynt å skifte til røde og gule nyanser, men naturopplevelsene får vente litt. Her gjelder det å ikke bevege seg for langt vekk fra sentrum uten våpen.

– Svalbard har seks politifolk, og deres jobb er i stor grad å spane etter isbjørn som blir for nærgående, forteller guiden Barbara Fogden, som har flyttet hit fra Ungarn.

– Ellers er det veldig lite kriminalitet her. Folk lar husene stå ulåste og startnøkklene blir gjerne igjen i bilene.

Denne første kvelden ender vi

opp på **Karls-Berger Pub**, som skryter av å ha over 1000 ulike sprittyper til salgs, deriblant en konjakk fra 1802 og en armagnac fra 1908.

SJEFEN: Svalbard har flere isbjørner enn mennesker, og det gjelder å vokte seg vel.

Stedet er trivelig, trangt og stappet av skjeggete mannfolk en vanlig torsdagskveld. Det demper ikke akkurat på westernfølelsen.

Ingenmannsland

Før Første verdenskrig hadde Svalbard blitt betraktet som et ingenmannsland, men med kommersiell hvalfangst, som startet så tidlig som på 1600-tallet. Mot slutten

av det århundret skal det ha vært rundt 300 hvalfangstfartøy og 50 fangststasjoner her. Det ble kokt hvalolje over en lav sko på strendene, til hvalen nærmest forsvant.

Antageligvis var det russere som lærte nordmenn hvordan man best overlever i det ekstreme klimaet her. Den første norske ekspedisjonen overvintret på Svalbard i 1795–96 for å jage sel, hvalross, polarrev og isbjørn. Deres historier lokket andre jegere nordover vinterstid, under svært tøffe forhold.

I 1920 undertegnet ni land Svalbardtraktaten, en avtale som ga Norge suverenitet over øygruppa. Senere har over 30 nasjoner kommet til, og medlemslandene har rett til å bedrive jakt, fiske og næringsvirksomhet her oppe under norsk lov. Traktaten fastslår dessuten at øygruppa skal være nøytral og ikke benyttes i krigsøyemed.

Cruise i isødet

Utenom Longyearbyen er det kun rundt fire kilometer vei på Svalbard, og man kommer seg i stedet rundt med snøscooter eller båt. Et cruise er blant de mer bekvemme alternativene, og en kjekk måte å få oppleve noe av den unike naturen og dyrelivet her.

Vi kommer oss ned til havna der Hurtigrutens **M/S Fram**

RESPEKTINNGYTENDE: Du holder ikke lenge på Svalbard uten stor respekt for naturkreftene.

LENIN: Barentsburg er et lite stykke Russland på norsk jord, der Lenin fremdeles står på sokkel.

ligger til kai. Skipet med samme navn som Nansens ekspedisjonsfartøy, tar rundt 300 passasjerer, og holder seg mest i polare farvann, nærmere bestemt Grønland og Svalbard sommerstid, og Antarktis vinterstid.

Det er en blandet skare i ulike aldre fra England, Tyskland, Frankrike, Italia, USA, Canada, Danmark, Sverige og Norge som stiger om bord. De neste dagene skal vi reise langs øyer og fjorder på Spitsbergens vestkyst, og håpet er å se sel, hvalross, mye sjøfugl og naturlig nok isbjørn.

Mellom ilandstigningene får vi interessante forelesninger om ulike dyr i området, og stedene vi skal besøke. Øverst på skipet er det et observasjonsdekk med store vinduer, der vi kan spåne etter sel og fugl.

Første stopp er den russiske gruvebyen **Barentsburg** der 450 ansatte fremdeles holder gruve-driften i gang. Det er en merkelig by. Fullstendig forfalte hus, som står oppreist kun av gammel vane, står side om side med firkantede østblokkbygg og svarte kullhauger.

Byen har en stor Lenin-byste, idrettshall, svømmebasseng, bibliotek, museum, hotell, skole, kulturhus, bar med billig sprit og en gård med 130 griser. Vi får en oppvisning i dans og sang, mest av alt en karikert og kitschy utgave av russisk kultur, med smektende smørsangere, hockeysveiser og mye glitter.

– Alle sangere og dansere jobber til daglig nede i gruen, forteller Vitali Shutko, som viser oss rundt i byen.

Det brukes ikke penger her, får vi opplyst.

– I stedet betaler vi med et spesielt Barentsburg-kort, og har gratis

helikoptertransport til Longyearbyen for å shoppe.

Nysgjerrig sel

Dagen etter kommer vi inn i **Liefdefjorden** for å ta en nærmere titt på den fem kilometer lange **Monacobreen**. Med små Polarsirkel-båter kjører vi sakte gjennom isflakene mot breen.

Plutselig dukker et nysgjerrig selhode opp mellom isflakene. Dyret virker svært skuelystent, og svømmer lenge foran båtene til alles begeistring.

Tilbake på M/S Fram krysser vi senere på dagen den åttiende breddegraden, og har med det nådd reisen nordligste punkt. Det markeres på dekk med kapteinen og en flaske Linjeakevitt.

Ut på kvelden ankommer vi den flate øya **Moffen**, et naturreservat kjent som hvalrossenes favoritt. Vi går ikke nærmere enn 300 meter for ikke å forstyrre dyrene, og på avstand ser vi en flokk som ligger og sløver på stranden mens andre plasker i vannet.

Plutselig får vi øye på noe hvitt et stykke bak hvalrossene. Jeg myser i kameraobjektivet, og faktisk – der ligger det en isbjørn og sover på den svarte stranden. Den er for langt unna for et skikkelig foto, men vi feirer observasjonen med nok en runde akevitt.

Senere på cruiset siger vi innover den vakre **Magdalenefjorden** og stiger i land ved **Gravneset**, som var en gammel hvalfangststasjon på 1600- og 1700-tallet. Her ligger 130 menn begravd – menn som døde under det harde arbeidet i ugjestmild natur. Vi vandrer på en sti mot **Gullybreen**, mens vi ser sel svømme ute i det iskalde

BEVÆPNET: Det er lite kriminalitet på Svalbard, men et gevær mot isbjørn bør alltid være med på turer utenfor tettbegyd strøk.

RESTER: Spor av menneskelig aktivitet gjennom 400 år med fangst, fiske og gruvedrift er fredet på Svalbard, som dette togsettet i Ny Ålesund.

FRISK: De amerikanske friskusene (F.H.) David Robins, Daniel Smith og Derek Miodownik benytter sjansen til en oppkvikkende dukkert.

vannet, og illsinte terner angriper oss det de kan.

– Forrige gang vi var her kom en isbjørn svømmende mot en gruppe turister ved breen, og vi måtte fyre av varselskudd, forteller den tyske geologen Andreas Sanders.

På vei tilbake til skipet benytter noen vågale amerikanere og italienere sjansen til å ta et bad mellom isflakene. Tilbake på skipet velger jeg i stedet den oppvarmede jacuzzien øverst på akterdekket. Følelsen av å senke seg langsomt ned i det varme, brusende vannet under en åpen himmel med utsikt til isbre, fjell og sjø er helt ubeskrivelig.

Det krever stor grad av viljestyrke å gå ut av boblebadet og til køys, når det uansett aldri blir mørkt og man er omgitt av et så makeløst landskap. Det hele er så uanstendig vakkert at jeg bare vil bli liggende å nyte hele natten.

Fredet skrot

På seilasens siste dag går vi i land ved **Ny Ålesund** på den syttiåttende breddegraden.

Dette er et sentrum for arktisk forskning, med vitenskapsfolk fra 15 ulike nasjoner representert. Det var herfra Roald Amundsens luftskip Norge tok av i 1926. Formålet med ferden var å nå Nordpolen, noe som da også lyktes, og et lite museum her er tilegnet turen.

Ny Ålesund er ett av verdens nordligste, bebodde steder, med en rekke historiske bygg. Her finnes også verdens nordligste postkontor, som det naturlig nok er svært populært å sende postkort fra.

Byen har sågar en pub, men den åpner ikke før ut på kvelden. Vi banker likevel på, og døra åpnes

5 ANBEFALINGER

1. RIDETUR

Islandshester takler det røffe klimaet på Svalbard fint, og fra mai til oktober tilbyr **Svalbard Hestesenter** rideturer på sine fem firbeinte med utgangspunkt i Longyearbyen.

> www.arcticriding.no

2. INNFROSSET HOTELL

Hotellbåten **Noorderlicht** ligger innfrosset i Tempelfjorden og drives av **Basecamp Explorer**. Her tilbys pakker med overnatting, hundespannkjøring og andre polare aktiviteter.

> www.basecampexplorer.com

KAJAKKTUR: Svalbard egner seg ypperlig for padleentusiaster. Her tar Dr. Dorthe Eide og Svalbard-guiden Olle Lundberg seg en runde utenfor Longyearbyen.

3. KAJAKPADLING

En stemningsfull måte å komme nær naturen på. Det finnes en rekke tilbydere av turer med ulik lengde og tøffhetsgrad.

> www.svalbard.net

4. BREVANDRING

Juli og august er høysesong for brevandringer på Svalbard, som kan være fra noen få timer til flere dager lange utflukter. **Artic Adventures** og **Svalbard Villmarkssenter** er blant de som tilbyr organiserte turer.

> www.arctic-adventures.no

> www.svalbardvillmarkssenter.no

5. MUSEUMSBESØK

I Longyearbyen ligger **Svalbard museum**, som gir en svært god introduksjon til øyrikets spesielle historie, med hvalfangst, jakt, gruvedrift, forskning, dyreliv og annen natur.

> www.svalbardmuseum.no

Hvor vil du våkne opp neste gang du er ute og reiser?

Best Western Hotels

- verdens største hotellfamilie
- over 4 000 hoteller
- finnes i mer enn 90 land

Med Best Western Rewards opparbeider du deg poeng mens du sover!

For bestilling eller mer info om Best Western:
Tel: 800 11 624 www.bestwestern.no

TICKET

Hos Ticket finner du alle typer reiser!

24 butikker
 815 59 900
ticket.no

Reiseklinikken®

Vaksiner og tropemedisin
www.reiseklinikken.no
 St. Olavs plass 3. Oslo
 Tel. 22 99 15 80
 Nesten kommunale priser

Vi kan Kina

Norges største utvalg av reiser til Kina! Velg mellom en av våre mange gruppeturer, eller la oss skreddersy en reise som passer for akkurat deg!

KINAREISER™

22 98 22 00
nihao@kinareiser.no
www.kinareiser.no

UNIK: Barentsburg er en merkelig by der 450 arbeidere holder gruvedriften i gang.

av en blid, men bestemt kar, som ikke vil slippe oss inn.

– Vi vil holde puben for oss selv. Som et fristed. Det er jo ganske mye turister her, unnskylder han seg.

Senere samme dag er vi tilbake i Longyearbyen, og gjør oss klare for en kajakktur. Nede ved havnen treffer vi vår guide Olle Dahlberg. Han viser oss hvordan man setter på seg de lekke overlevelsesdraktene og sko av våtdraktmateriale, før vi får sette oss i dobbeltkajakken.

Havet ligger rolig mens vi padler over til **Hiorthavn** på den andre siden av **Adventfjorden**.

Her finnes mange spor etter gruvedriften, med forfalne verksteder, en smie, et høyt tårn, en sag og på stranda ligger båtvrak og etterlatte maskiner og rustet bort.

Alle bygninger fra før 1940 regnes om kulturminner, og alle spor av menneskelig aktivitet gjennom 400 år, i form av hvalfangst, jakt og

gruvedrift, er beskyttet.

– Det er ikke lov å flytte på skrot og planker som er benyttet til gruvedrift og hvalfangst, og alt med en spiker i får ligge der det ligger, forteller Olle, som studerer arktisk friluftsliv på universitetet i Longyearbyen når han ikke guider turister.

Vi slår oss ned i le ved et gammelt skur for å spise lunsj, med frysetørket proviant og varm saft. På avstand ser vi et par reinsdyr som går og beiter i den vakre tundravegetasjonen av gult og rødt, med de svarte karrige fjellene og hvite toppene som bakgrunn.

Jeg spør Olle hva han synes er det mest spesielle med Svalbard.

– Naturen, svarer han kjapt.

– Alt er en utfordring på Svalbard. Så snart man tar et par steg vekk fra sivilisasjonen, er man prisgitt overveldende krefter.

Land Norge
Innbyggere 2527

TURISTINFORMASJON

> www.svalbard.net
> www.visitnorway.com

SLIK KOMMER DU DIT

SAS flyr til Longyearbyen året rundt fra Oslo og Tromsø. **Hurtigruten** har ulike Svalbard-cruise juni, juli og august. Det finnes en rekke andre selskap som arrangerer turer av ulike slag til og på Svalbard, deriblant **Spitsbergen Travel**, **Hvitserk & eventyrreiser**, **Svalbard Booking**, **Svalbard Reiser A/S**, **Arctic Adventures AS**, **Basecamp Spitsbergen** og **Spitsbergen Experience AS**. Du finner en fyldigere oversikt over selskapene og deres tilbud på www.svalbard.net.

> www.sas.no
> www.hurtigruten.no
> www.spitsbergentravel.no
> www.hvitserk.no
> www.svalbardbooking.com
> www.svalbardreiser.com
> www.arctic-adventures.no
> www.basecampexplorer.com
> www.spitsbergenexperience.com

SOV GODT

Spitsbergen Hotel i Longyearbyen er et historisk hotell bygget i 1947. Trivelig stemning og god restaurant. Dobbeltrum fra 790 kr.

> www.rica.no/Hoteller/Spitsbergen-Hotel/

Radisson Blu Polar Hotel Spitsbergen ligger nær Svalbard museum i Longyearbyen. Dobbeltrum fra 500 kr.

> www.radissonblu.com/hotel-spitsbergen

Spitsbergen Guesthouse er et rimeligere alternativ litt oppe i Longyeardalen. Seng for ned i 300 kr.

> www.spitsbergentravel.com

Basecamp Spitsbergen tilbyr unik overnatting i verdens eneste innefrysede hotellskip, som ligger i Tempelfjorden.

> www.basecampexplorer.com